

ВІДГУК

офіційного опонента, кандидата педагогічних наук,
доцента Ніколаєнко Юлії Олександрівни
на дисертаційне дослідження Молоченко Вікторії Валеріївни
«Формування у майбутніх фахівців аграрної сфери готовності до
партнерської взаємодії у професійній діяльності»,
представлене на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Актуальність обраної теми. В умовах сьогодення постійні соціально-економічні трансформації, тенденції до інтеграції та розширення міжнародної співпраці в усіх сферах суспільного життя зумовлюють необхідність реформування системи вищої освіти з метою підвищення якості освітніх послуг і вдосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців. Професіоналізм сучасного фахівця визначається не тільки фаховими знаннями, уміннями і навичками. Успішна самореалізація у професійній діяльності та конкурентоспроможність на ринку праці значною мірою залежать від здатності до ефективної взаємодії з партнерами для вирішення завдань і досягнення спільної мети. Це твердження безпосередньо стосується і аграрної сфери, оскільки сільське господарство України має значний економічний потенціал, для реалізації якого необхідні фахівці, які вміють встановлювати і підтримувати партнерські взаємини, координувати дії, конструктивно співпрацювати. У зв'язку з цим формування готовності до партнерської взаємодії є безумовно важливим аспектом професійної підготовки майбутніх фахівців у вищих аграрних навчальних закладах.

Дисертанткою переконливо доведено важливість проблеми формування готовності майбутніх аграріїв до партнерської взаємодії у професійній діяльності для педагогічної теорії і практики, показано її недостатнє висвітлення

у наукових працях, проаналізовано і виокремлено суперечності у системі підготовки майбутніх фахівців у вищих аграрних навчальних закладах. З огляду на це, не викликає сумнівів актуальність теми дисертаційного дослідження В. В. Молоченко «Формування у майбутніх фахівців аграрної сфери готовності до партнерської взаємодії у професійній діяльності».

Варто відмітити, що дисертація виконана як складова комплексної наукової теми Вінницького національного аграрного університету «Дослідження інноваційних технологій викладання мовознавчих дисциплін у вищій школі в контексті формування лінгвосоціокультурної компетентності майбутніх фахівців аграрного профілю» (державний реєстраційний номер 0112U006698).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Аналіз тексту дисертації та автореферату дозволяє стверджувати, що науковий апарат дослідження представлено автором чітко і обґрунтовано. Коректно визначено об'єкт і предмет дослідження, логічно і лаконічно сформульовано його мету та завдання. Ґрунтовний аналіз теоретичних основ проблеми формування готовності майбутніх аграріїв до партнерської взаємодії забезпечує належне концептуальне підґрунтя для експериментальної роботи. Достовірність результатів дослідження забезпечується комплексним використанням теоретичних, емпіричних і статистичних методів, репрезентативністю вибірки учасників педагогічного експерименту, достатньою тривалістю і логічністю етапів наукового пошуку, що здійснювався протягом 2011 – 2016 років.

Значення для науки і практики отриманих автором результатів. Дисертаційна робота Молоченко Вікторії Валеріївни містить нові наукові положення, що свідчать про вагомий внесок авторки у вирішення проблеми удосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців у вищих аграрних навчальних закладах. Дисертанткою уточнено сутність готовності майбутніх

аграріїв до партнерської взаємодії у професійній діяльності, описано її структуру, визначено критерії і показники сформованості готовності майбутніх аграріїв до партнерської взаємодії у професійній діяльності. У представленій роботі вперше обґрунтовано педагогічні умови формування готовності майбутніх аграріїв до партнерської взаємодії у професійній діяльності.

Необхідно наголосити на практичному значенні результатів проведеного дослідження, що полягає у розробленні і впровадженні у навчальний процес методики формування готовності майбутніх аграріїв до партнерської взаємодії у професійній діяльності. Заслужують на позитивну оцінку методичні рекомендації для викладачів аграрних ВНЗ щодо підготовки студентів до професійно орієнтованої партнерської взаємодії, а також розроблені і адаптовані діагностичні методики для здійснення моніторингу формування готовності майбутніх аграріїв до партнерської взаємодії у професійній діяльності.

Одержані авторкою результати впроваджено у навчально-виховний процес Вінницького національного аграрного університету (довідка про впровадження № 12-48-1763 від 24 червня 2014 р.), Уманського національного університету садівництва (довідка про впровадження № 20-06/875 від 14 жовтня 2013 р.), Подільського державного аграрно-технічного університету (довідка про впровадження № 75-01-320 від 15 травня 2014 р.).

Основні положення дисертації мають достатній рівень апробації, про що свідчить участь В. В. Молоченко у міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Результати дослідження висвітлено у 24 одноосібних публікаціях авторки, з яких 14 статей у фахових виданнях України, 3 – в іноземних виданнях, 9 – у матеріалах конференцій та 1 методичні рекомендації.

Оцінка змісту дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, загальних висновків, списку використаних джерел і додатків.

У першому розділі «Формування готовності майбутніх фахівців аграрної сфери до партнерської взаємодії як педагогічна проблема» представлено ґрунтовний аналіз теоретичних основ досліджуваної проблеми, з'ясовано стан розробленості питання формування готовності до партнерської взаємодії, визначено базові поняття дослідження.

На основі аналізу значної джерельної бази Вікторія Валеріївна послідовно і логічно розкриває різні аспекти проблеми, зокрема сутність понять «взаємодія», «партнерська взаємодія» у філософській, педагогічній, психологічній і соціологічній літературі. Достатня увага приділяється вивченню різних підходів до розуміння сутності готовності до професійної діяльності та її компонентів, що дає змогу авторці сформулювати визначення готовності майбутніх фахівців аграрної сфери до партнерської взаємодії як особистісного утворення, що забезпечує конструктивну взаємодію у групі фахівців на основі інтеграції наукових знань, умінь, навичок і професійно значущих якостей. Позитивної оцінки заслуговує детальний аналіз структури готовності майбутніх фахівців аграрної сфери до партнерської взаємодії у професійній діяльності, в якій дисертантка виділяє когнітивний, мотиваційний, комунікативний, особистісний і діяльнісний компоненти. Варто відмітити чіткість і логічність у визначенні критеріїв і показників готовності майбутніх аграріїв до партнерської взаємодії.

Згідно з визначеними критеріями і показниками дисертанткою було підібрано діагностичні методики для проведення констатувального етапу дослідження з метою визначення реального стану готовності майбутніх фахівців аграрної сфери до партнерської взаємодії у професійній діяльності, результати якого описано і узагальнено у підрозділі 1.3.

У другому розділі «Педагогічні умови формування готовності до партнерської взаємодії майбутніх аграріїв» на основі аналізу психологічної і педагогічної літератури та особливостей практичної підготовки студентів

аграрних ВНЗ обґрунтовано комплекс педагогічних умов, які забезпечують ефективне формування готовності майбутніх фахівців аграрної сфери до партнерської взаємодії у професійній діяльності.

Вікторія Валеріївна детально описує зміст суб'єктного досвіду, особливу увагу приділяючи проблемі рефлексії, що є одним з ключових аспектів у партнерській взаємодії. Дисертантка переконливо доводить необхідність актуалізації суб'єктного досвіду майбутніх аграріїв у навчальному процесі, який повинен бути організованим як спільна діяльність і співпраця викладача та студентів на засадах взаємної поваги і довіри. Доцільним і змістовним є вивчення різноманітних форм, методів і прийомів групового навчання, що дозволяє зробити висновок про важливість застосування кооперативної навчальної діяльності у формуванні в студентів умінь партнерської взаємодії. Ґрунтовний аналіз таких понять, як зовнішній і внутрішній діалог, діалогічні стосунки, особистісні позиції учасників, активна спільна діяльність дає підстави авторці розглядати забезпечення діалогічного характеру навчальної взаємодії як процес взаємовпливу викладача і студентів, що сприяє формуванню у майбутніх аграріїв готовності до партнерської взаємодії.

У третьому розділі «Експериментальна методика формування готовності майбутніх аграріїв до партнерської взаємодії у професійній діяльності» представлено методику проведення формувального експерименту, проаналізовано і узагальнено його результати.

Вагомим внеском В. В. Молоченко у педагогічну теорію і практику можна вважати розроблену методику формування готовності майбутніх фахівців аграрної сфери до партнерської взаємодії у професійній діяльності, яка відображена у авторській моделі, що складається із цільового, змістового, процесуального і аналітико-результативного блоків. Необхідно відмітити, що у запропонованій моделі комплексно відображено усі компоненти процесу підготовки студентів до партнерської взаємодії, а саме мету, завдання, зміст,

принципи, методи і форми роботи, педагогічні умови і результат. Необхідно позитивно оцінити розроблену дисертанткою програму формувального експерименту, що включає діагностичний, мотиваційний, технологічний і результативно-рефлексивний етапи. Особливого схвалення заслуговує багатий методичний інструментарій, підібраний дисертанткою для формування готовності до партнерської взаємодії (моделювання комунікативних ситуацій, ділові і рольові ігри, дискусії, мозковий штурм, прес-конференція, брейн-ринг, метод проектів, «акваріум», «ажурна пилка»). Варто також відзначити акцент на професійну спрямованість, що простежується у тематиці практичних завдань, широкому використанні лексики аграрної сфери та відповідності розроблених завдань майбутній професійній діяльності студентів.

Аналіз результатів експериментальної роботи здійснювався шляхом відстеження динаміки рівнів готовності студентів за визначеними критеріями. Емпірично підтверджено, що реалізація обґрунтованих педагогічних умов і розробленої методики зумовлюють позитивні зміни у компонентах готовності майбутніх фахівців аграрної сфери до партнерської взаємодії у професійній діяльності. Це дає підстави вважати гіпотезу дослідження підтвердженою.

У загальних висновках дисертації відображено основні наукові та практичні результати дослідження. Сформульовані висновки є достатньо аргументованими та відповідають меті і завданням дослідження.

Загальний обсяг дисертації 265 сторінок, з них 202 сторінки основного тексту. Додатки, у яких подано діагностичні методики для визначення рівня сформованості готовності майбутніх аграріїв до партнерської взаємодії та плани-конспекти занять з англійської мови, доповнюють зміст дисертаційної роботи. Список використаних джерел містить 242 найменування, посилання на них в основному тексті здійснено з дотриманням нормативних вимог.

Ознайомлення з текстом автореферату дисертації дозволяє стверджувати, що у ньому адекватно відображено зміст і результати проведеної дослідницької роботи. Зміст автореферату ідентичний основним положенням дисертації.

Дискусійні положення, зауваження і побажання до дисертації.

Позитивно оцінюючи дисертаційну роботу В. В. Молоченко та визнаючи вагомість отриманих результатів, вважаємо за необхідне відмітити певні дискусійні положення та висловити ряд зауважень і побажань.

1. На наш погляд, у першому розділі варто було б приділити увагу розкриттю специфіки професійної діяльності майбутніх аграріїв та конкретизувати поняття «фахівці аграрної сфери», оскільки у формуванні готовності до партнерської взаємодії у професійній діяльності особливого значення набуває фаховий аспект.
2. Дисертанткою здійснено детальний аналіз компонентного складу готовності майбутніх аграріїв до партнерської взаємодії у професійній діяльності, детально описано критерії і показники готовності. Однак, авторкою не обґрунтовано розподіл рівнів сформованості готовності до партнерської взаємодії на високий, середній і низький. Бажано було б у підрозділі 1.2. чітко визначити, які показники характерні для кожного рівня готовності майбутніх аграріїв до партнерської взаємодії у професійній діяльності.
3. Вважаємо, що дослідження значно виграло б за умови вивчення іншомовних джерел з проблем підготовки майбутніх аграріїв до партнерської взаємодії, що збагатило б зміст дисертаційної роботи.
4. У додатках подано плани-конспекти 4 занять з англійської мови, які ілюструють процес експериментальної роботи. Крім цього, на нашу думку, доцільно було б представити навчальну програму з дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням», що полегшило б

сприйняття тексту третього розділу і дало б більш повне уявлення про процес формування готовності студентів до партнерської взаємодії.

5. У планах-конспектах занять № 1 і № 4 студентам задається домашнє завдання «вивчити переказ» текстів. Вважаємо таке формулювання некоректним, адже переказ тексту не передбачає заучування напам'ять, було б доцільніше сформулювати завдання як «підготувати переказ». До того ж, на нашу думку, необхідно було б для самостійної роботи пропонувати студентам завдання більш творчого та дослідницького характеру, які б сприяли формуванню готовності до партнерської взаємодії у професійній діяльності.

Висловлені побажання і зауваження не знижують наукової цінності дисертації, не впливають на загальну позитивну оцінку дослідження і є приводом для наукової дискусії.

Загальний висновок. Аналіз дисертації, автореферату і опублікованих праць дає підстави стверджувати, що дослідження «Формування у майбутніх фахівців аграрної сфери готовності до партнерської взаємодії у професійній діяльності» є завершеною самостійною науковою працею, має вагоме теоретичне і практичне значення та відповідає вимогам до кандидатських дисертацій, а її авторка Молоченко Вікторія Валеріївна заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов
та українознавства
Полтавської державної аграрної академії

